

1569863

Л. Л. ПАЛЄХОВА

**УПРАВЛІННЯ
СТАЛИМ РОЗВИТКОМ
ДОВІДНИК БАЗОВИХ ПОНЯТЬ**

Довідник містить упорядкований предметний матеріал і роз'яснення ключових положень, що стосуються методів та інструментів управління сталим розвитком. Видання виконує три основні функції: уточнення розуміння окремих понять і категорій, систематизацію інформації та підтримку навчання. Призначається насамперед для студентів, аспірантів і викладачів закладів вищої освіти, а також може бути корисним для науковців, державних службовців, менеджерів, громадських активістів та інших осіб, яких цікавлять питання управління сталим розвитком.

Зміст

Вступне слово.....	11
Передмова.....	13
Розділ 1 Основні поняття та інструменти	17
А Адаптація до зміни клімату	17
Адаптаційна оцінка	20
Адаптивний менеджмент	22
Адаптивний цикл менеджменту	24
Антропогенний вплив	26
Антропогенний процес	28
Антропогенні викиди парникових газів	29
Б Бідність.....	32
Біологічне різноманіття.....	36
Біотехнологія	40
В Виробництво	44
Виробничий менеджмент.....	46
Відновлювана енергія.....	48
Відповідальний видобуток	52
Відповідальний менеджмент	54
Вразливість населення	56
Г Глобальний ланцюг створення вартості	59
Глобальні проблеми	62
Голод.....	64
Громадськість.....	66
Д Дві Європи	66
Добровільні стандарти сталого розвитку	70
Добровільні стандарти сталого розвитку в лісовому господарстві, FSC.....	74
Добровільні стандарти сталого розвитку у рибальстві, MSC.....	78
Добровільні стандарти сталого розвитку у сільському господарстві.....	80
Добровільні стандарти сталого розвитку у торгівлі, Fairtrade	82
Е Екологічна безпека	84
Екологічна інформація	88
Екологічна оцінка	90
Екологічна оцінка проектного рівня.....	92
Екологічна оцінка стратегічного рівня, CEO.....	94
Екологічна політика	98
Екологічна сертифікація	100
Екологічна система	104
Екологічне маркування	106
Екологічний маркетинг.....	108
Екологічний менеджмент	110
Екологічний слід	113
Екологічні нормативи	116

Економічна сталість	120
Економічне зростання	122
Екосистемні послуги	124
Енергетична ефективність	128
Енергетична політика	132
Ж Життєвий цикл продукту	134
Жовтий (бурштиновий) і зелений переліки відходів	136
З Зайнятість	138
Зацікавлені сторони	142
Звітність зі сталого розвитку	144
Звітність зі сталого розвитку: Глобальна ініціатива GRI	146
Звітність зі сталого розвитку: Глобальний договір ООН	148
«Зелена» економіка	152
«Зелена» технологія.....	154
«Зелений» тариф	156
«Зелені» державні (публічні) закупівлі	160
«Зелені» інвестиції	162
«Зелені» робочі місця.....	165
І Індикатори екологічної ефективності	168
Індикатори екологічної сталості	170
Індикатори економічної сталості.....	174
Індикатори соціального розвитку	178
Індикатори сталого розвитку	180
Інноваційний розвиток	182
Інформаційне суспільство	184
Інформаційне суспільство, показники.....	185
К Культурна і природна спадщина	188
Культурне різноманіття	189
Л Ландшафтне різноманіття	192
Людський розвиток	193
М Маркетинг сталого розвитку.....	196
Менеджмент природних ресурсів	197
Менеджмент сталого розвитку	198
Менеджмент якості	202
Н Нульове економічне зростання	205
О Органічне виробництво	208
Освіта для сталого розвитку	210
Оцінювання життєвого циклу.....	212
П Порядок денний зі сталого розвитку.....	214
Просторове планування	215
С Соціальне підприємництво	217
Сталя торгівля	218
Стале будівництво	221
Стале землекористування	223
Сталий розвиток.....	225
Схема екологічного менеджменту та аудиту, EMAS	228
Ц Циркулярна економіка	231
Цілі сталого розвитку	234
Я Якість життя людини.....	238

Розділ 2 Ключові міжнародні документи	240
1972 Декларація Конференції Організації Об'єднаних Націй з проблем оточуючого людину середовища [Стокгольмська декларація] ...	240
Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини	241
1980 Всесвітня стратегія охорони природи	242
1987 Доповідь Міжнародної комісії з навколишнього середовища і розвитку: Наше спільне майбутнє [Доповідь Брундтланд]	243
1991 Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті [Конвенція Еспоо]	244
1992 Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату, РКЗК	245
Конвенція про охорону біологічного різноманіття, КБР.....	246
Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища і розвитку	247
Порядок денний на ХХІ століття	248
1995 Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття	249
1997 Кіотський протокол до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату.....	250
1998 Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля [Орхуська конвенція]	251
2000 Декларація тисячоліття Організації Об'єднаних Націй	252
2001 Декларація про міста та інші населені пункти в новому тисячолітті..	253
2002 Йоганнесбурзька декларація зі сталого розвитку	254
План виконання рішень Всесвітнього саміту зі сталого розвитку [Йоганнесбурзький план].....	255
2003 Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті [Протокол про СЕО]	256
Декларація принципів «Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання у новому тисячолітті» [Женевська декларація принципів]	257
2005 Підсумковий документ Всесвітнього саміту 2005 року	258
2012 Резолюція 66/288 Генеральної Асамблеї ООН від 27 липня 2012 року «Майбутнє, якого ми прагнемо»	259
2015 Перетворення нашого світу: Порядок денний в галузі сталого розвитку на період до 2030 року	260
2016 Паризька угода до РК ООН зі зміни клімату	261
Примітки	262
Список використаних джерел	278
Показчик міжнародних правових актів.....	306
Показчик правових актів Європейського Союзу	313
Показчик термінів та назв англійською мовою	321
Перелік усталених скорочень	328

Перелік вставок

1 Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року	18
2 Стратегія подолання бідності	33
3 Шостий національний звіт про виконання Україною Конвенції ООН про охорону біологічного різноманіття (2018)	37
4 Закон України «Про приєднання України до Картахенського протоколу про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття»...	41
5 Резюме за прогнозними документами держав-членів ЄС щодо виконання Директиви 2009/28/ЄС «Про заохочення до використання енергії, виробленої з відновлюваних джерел».....	49
6 Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля	67
7 Друга глобальна доповідь Форуму ООН з питань стандартів сталості «Заходи щодо забезпечення сталого розвитку: Добровільні стандарти сталого розвитку та роль уряду».....	71
8 Міжнародний стандарт FSC-STD-50-001 (V1-2) EN «Вимоги до використання FSC торговельного маркування власниками сертифікатів.....	75
9 Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»	85
10 Закон України «Про оцінку впливу на довкілля»	93
11 Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку»	95
12 Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року	99
13 ДСТУ ISO 14024:2018 (ISO 14024:2018, IDT). Екологічні маркування та декларації. Екологічне маркування типу I. Принципи та методи	101
14 Порядок розроблення і затвердження нормативів граничнодопустимого рівня впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря	117
15 Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року	123
16 Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»	133
17 Мережа Глобального договору в Україні	149
18 Директива Європарламенту і Ради ЄС 2014/24/ЄС про державні закупівлі	161
19 Порядок розгляду, схвалення і реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій та пропозицій <...>.....	163
20 Дохінські поправки до Кіотського протоколу на виконання пункту 9 статті 3	164
21 ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT). Системи управління якістю. Вимоги	203
22 Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції»	209
23 Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.....	219
24 Закон України «Про землеустрій»	224
25 EMAS: Схема екологічного управління та аудиту – посібник користувача	229

Перелік рисунків

1	Рамкові підходи до розробки дій з адаптації до зміни клімату	19
2	Визначення доцільності адаптивного менеджменту	23
3	Зміст адаптивного циклу менеджменту	25
4	Взаємодія між різними типами антропогенних процесів	28
5	Паризька кліматична угода: Цілі України до 2050 року	30
6	Зв'язок між багатовимірною бідністю та нерівністю в освіті	35
7	Взаємозв'язок між бізнесом і біорізноманіттям.....	38
8	Зв'язок цілі «Стале споживання і виробництво» з іншими ЦСР.....	45
9	Модель управління сталим розвитком автомобільної компанії BMW...	47
10	Використання відновлюваних джерел енергії (ВДЕ).....	50
11	Схема ISO 26000:2010 «Керівництво із соціальної відповідальності»...	55
12	Складові політики зменшення вразливості населення	57
13	Участь у глобальних ланцюгах створення вартості	60
14	Україна у світовому рейтингу продовольчої безпеки, 2019.....	65
15	Внесок держав-членів ЄС в результат операційної діяльності Єврозони	68
16	Внесок держав-членів ЄС в сталий розвиток Євросоюзу	69
17	Рівень поширення добровільних стандартів сталості (VSS).....	73
18	Схема сертифікації на відповідність стандартам FSC	76
19	Сертифікація на відповідність стандартам FSC в Україні	77
20	Вплив MSC на стале споживання продуктів рибальства	79
21	Добровільні стандарти в аграрному секторі.....	81
22	Добровільні стандарти сталого розвитку в торгівлі	83
23	Інформаційне забезпечення в системах екологічного менеджменту	89
24	Ідея застосування CEO в процесі розробки рішень з питань розвитку ...	96
25	Вплив економічної діяльності на екосистемні послуги.....	105
26	Екологічне маркування: види маркування за ISO 14020	107
27	Піраміда вимог споживача на різних етапах сталого розвитку	109
28	Цикл Демінга «План-Дія-Перевірка-Коригування» в системі менеджменту	111
29	Екологічний слід: сталий розвиток	114
30	Складові моделі сталого економічного розвитку	121
31	Зв'язок між екосистемними послугами та благополуччям людей	126
32	Проблема енергоефективності в Україні	129
33	Динаміка незаконного експорту відходів	137
34	Рівень безробіття населення в Україні та країнах ЄС.....	140
35	Структура безробітних в Україні	141
36	Формування сумісних цінностей із зацікавленими сторонами	143
37	Звітність за стандартом GRI	147
38	Інноваційний вимір «зелених» технологій.....	155
39	Функціонування «зелених» тарифів на ринку електроенергії	157
40	Програма Міжнародної організації праці «Зелені робочі місця»	166
41	Управління екологічною ефективністю економічної діяльності	169
42	Оцінка впливів на довкілля: Рушійні сили-Тиск-Впливи-Реагування ...	171
43	ОЕСР індикатори для вимірювання сталості виробничих підприємств..	181
44	Концепція оцінки розвитку інформаційного суспільства.....	186
45	Структурна схема людського розвитку.....	194
46	Завдання менеджменту зі сталого розвитку підприємства.....	199
47	Система просторового планування	216
48	Трикутник сталої торгівлі.....	220
49	Принципи циркулярної економіки.....	232
50	Аналіз виконання ЦСР в Україні у 2019 році	237

Перелік таблиць

1	Впливи зміни клімату на сільське господарство України	21
2	Глобальний індекс багатовимірної бідності (MPI)	34
3	Ризики і можливості для бізнесу, що пов'язані з послугами екосистем .	39
4	Роль біотехнологій в досягненні цілей сталого розвитку	42
5	Визначення поняття «відповідальний видобуток»	53
6	Глобальні питання, що потребують дій Європейської Спільноти	63
7	Завдання України щодо ЦСР 2 «Подолання голоду».....	65
8	Основні підходи до регулювання сталості у добровільних стандартах...	72
9	Екологічна безпека в структурі основних прав людини на безпеку	86
10	Визначення цілей екологічної безпеки у програмі HSE	87
11	Завдання щодо імплементації в Україні директив ЄС з екологічної оцінки.	91
12	Система екологічної сертифікації та маркування в Україні	102
13	Вплив добровільної екологічної сертифікації на маркетинг	103
14	Стандарти менеджменту ISO 14000, що впроваджені в Україні.....	112
15	Основні складові системи екологічних нормативів	118
16	Стандарти ЄС щодо викидів для легкових автомобілів.....	119
17	Економічна оцінка вартості послуг екосистем.....	125
18	Методи аналізу життєвого циклу продукту	135
19	Економічна активність населення України у віці 15-70 років.....	139
20	Вплив соціальної звітності на сталий розвиток	145
21	Приклади глобальних ініціатив щодо звітності зі сталого розвитку	145
22	Галузева структура учасників Глобального Договору ООН в Україні...	150
23	Десять основних секторів «зеленої» економіки	153
24	«Зелені» тарифи для приватних домогосподарств, що виробляють електрику.	158
25	Приклад розрахунку економічної ефективності використання сонячної електростанції в приватному домогосподарстві.....	159
26	Системи індикаторів екологічної сталості за ОЕСР	172
27	Приклади розрахунку показників економічної сталості	175
28	Набір ключових економічних індикаторів за КСР	176
29	Індекс соціального прогресу в Україні Imperative, 2017.....	179
30	Україна у загальному рейтингу інноваційного розвитку (GII 2017).....	183
31	Рейтинг інформаційного розвитку за показником IDI у 2017 році	187
32	Показники впливу культури на розвиток (CDIS) в Україні.....	190
33	Рейтинг країн за Індексом людського розвитку, HDI (2017).....	195
34	Концепції та інструменти менеджменту сталого розвитку.....	200
35	Міжнародні стандарти ISO/TC 176 щодо управління якістю	204
36	Основні ідеї доповідей Римського клубу	206
37	Зміст вищої освіти для цілей сталого розвитку	211
38	Міжнародні стандарти ISO з оцінювання життєвого циклу	213
39	Оцінка кліматичного сліду життєвого циклу харчової продукції	213
40	Керівні принципи просторового розвитку Європейського континенту..	216
41	Системи екологічної сертифікації об'єктів будівництва.....	221
42	Супермаркет «BILLA Україна»: Срібний сертифікат DGNB	221
43	Історичні етапи еволюції концепції сталого розвитку.....	226
44	Визначення поняття «сталий розвиток» в міжнародних актах	227
45	Поетапний порядок дій для реєстрації у EMAS.....	230
46	П'ять бізнес-моделей на принципах циркулярної економіки.....	233
47	Стан досягнення ЦРТ в Україні.....	235
48	Глобальні Цілі сталого розвитку на період до 2030 року.....	236
49	Система індикаторів Євростату «8 + 1 вимірювання якості життя».....	239